

ИЗЈАВЉИВАЊЕ ЖАЛБЕ

УВОД

У законито покренутом и спроведеном кривичном поступку остварује се чињенично и правно оформљење реалног догађаја који се одиграо у друштву у прошлости и који својом садржином указује на извршено кривично дело (у случајевима када се и за покушај кажњава и покушано кривично дело) и учиниоца кривичног дела. Кривична ствар се најпре чињенично оформљује и то по правилу доказивањем, а затим се утврђено чињенично стање супсумира под одговарајуће норме кривичног закона чиме се остварује правно оформљење. У поступку расветљења и решења кривичне ствари могуће су незаконитости и неправилности. Значајну улогу у кривичнопроцесним законодавствима имају оне установе које омогућавају законито и правилно расветљење и решење кривичне ствари. У том контексту значајан је допринос правних лекова у реализацији основних постулата кривичног поступка.

Место и улога жалбе на пресуду првостепеног суда у кривично- процесним законодавствима одређују и значај разматрања ове теме. Међутим, у нашој стручној литератури посвећено је недовољно пажње целовитој обради института жалбе. Углавном су фрагментарно обрађивани поједини аспекти питања релевантних за сагледавање жалбе као редовног правног лека. Управо несклад између значаја жалбе као института позитивног права и доктринарне позорности посвећене теоријском сагледавању овог института нагнао нас је да размотримо поједина питања која се односе на изјављивање жалбе. Теоријско излагање о изјављивању жалбе употпуњено је презентацијом резултата обављеног истраживања у Окружном суду у Нишу.

Циљ обављеног истраживања је сагледавање практичне реализације права овлашћених субјеката да изјављивањем жалби побијају првостепене пресуде. Емпиријски је посматран епилог изјављених жалби различитих субјеката односно успешност њиховог настојања да измене првостепене пресуде. Исто тако, посматрани су и основи жалбе у односу на врсте (групе) кривичних дела која су предмет побијаних пресуда. Основна јединица посматрања код овог истраживања су жалбе на пресуде Општинског суда у Нишу по којима је одлучивао Окружни суд у Нишу у току 1989. године. Извор података који су послужили за истраживање су уписник Окружног суда у Нишу који садржи податке о поступку по изјављеним жалбама (укупно 751 жалба) на пресуде Општинског суда у Нишу и узорак од 243 прегледана списа предмета Општинског суда у Нишу. Приликом истраживања, настале су тешкоће при посматрању основа жалбе. Уписник Окружног суда у Нишу садржи податке о основима жалбе само код одлука суда правног лека којима се жалбе уважавају и првостепене пресуде укидају а предмети се враћају на поновно суђење. Због тога су основи жалбе сагледани из постојећег узорка Окружног суда, као и из 243 прегледана списа предмета

Општинског суда у Нишу. Из напред изложеног произилази да је приликом истраживања примењен статистички метод, метод случајног узорка. Догматски метод је примењен приликом анализе законских одредаба које регулишу изјављивање жалбе.

При обради теме "изјављивање жалбе" излаже се о појму жалбе, субјектима жалбе и основима жалбе. У првом делу рада се приступа појмовном одређењу жалбе. Посебна пажња се посвећује суспензивном дејству изјављене жалбе а нарочито теоријским неслагањима о суспензивном дејству жалбе против ослобађајуће пресуде.

У другом делу рада се излаже о субјектима жалбе и притом се анализирају резултати истраживања који указују на успешност настојања жалилаца да преиначе или укину првостепену пресуду.

Трећи део рада је посвећен основима жалбе. Поред теоријског разматрања презентирају се и резултати истраживања о основима жалбе у односу на групе кривичних дела која су предмет нападнуте пресуде.

І ПОЈАМ ЖАЛБЕ НА ПРЕСУДУ ПРВОСТЕПЕНОГ СУДА

Изјављена жалба на пресуду првостепеног суда¹ је *condicio sine qua* поп испитивања законитости и правилности првостепене пресуде. Иницирањем испитивања законитости и правилности првостепене пресуде у знатној мери се отклања могућност опстанка незаконитих и неправилних судских одлука и тако се доприноси остваривању начела законитости као и потпунијој заштити људских права.

Жалба на пресуду првостепеног суда је редовни правни лек којима процесно легитимисана лица побијају чињеничну и правну основаност првостепене пресуде и предлажу суду правног лека да је својом одлуком преиначи или укине.² Управљеност на побијање пресуда које нису ступиле на правну снагу одређује жалбу као редовни правни лек. Процесну легитимацију за изјављивање жалбе поседују лица чија права и на закону засновани интереси могу бити повређени првостепеном пресудом и која по закону могу имати својство субјекта жалбе. Жалбом се побија чињенична и правна утемељеност првостепених пресуда тако што се под "лупу" ставља чињенично и правно оформљење кривичне ствари чији је резултат садржан у диспозитиву првостепене пресуде. Диспозитив пресуде која се побија жалбом садржи поред одлуке о кривичној ствари и одлуку о другим питањима о којима се одлучује у кривичном поступку, тако да и те одлуке могу бити побијене жалбом (нпр. одлука о имовинско-правном захтеву, трошковима кривичног поступка). Циљ жалиоца је да изјављеном жалбом измени диспозитив првостепене пресуде чиме би се преиначила или укинула и сама првостепена пресуда.

Жалбу могу изјавити законом овлашћена лица у року од 15 дана од дана достављања преписа пресуде (у редовном кривичном поступку). Пропуштањем овог рока овлашћени субјекти губе право на изјављивање жалбе,

1 У даљем тексту се употребљава термин "жалба уместо жалба на пресуду првостепеног суда, због краткоће излагања.

2 Упореди са др Тихомир Васиљевић, Систем кривичног процесног права СФРЈ, Београд, 1981, стр.589. и Др Чедомир Стевановић, Кривично процесно право, Београд, 1982, стр.314.

јер је рок преклузиван и не може се продужити. Жалба изјављена после протеча прописаног рока сматра се неблаговременом и одбацује се решењем првостепеног суда. Окривљени је једини субјект који може неутралисати последице пропуштања рока за изјављивање жалбе дозвољеним повраћајем у пређашње стање.

Изјављена жалба спречава извршење пресуде све док се не донесе одлука суда правног лека, јер је жалба правни лек са *суспензивним* дејством. Изузетно, окривљени који се налази у притвору може захтевати да буде упућен на издржавање казне затвора и пре правноснажности пресуде. У том случају изјављена жалба не задржава извршење пресуде. Међутим, захтев окривљеног не обавезује суд. Против решења којим се прихвата захтев окривљеног за издржавање казне пре правноснажности, окривљени може изјавити жалбу. У том ће случају другостепени суд донети одлуку да се уважи жалба и преиначи решење првостепеног суда којим је усвојен захтев окривљеног да буде упућен на издржавање казне пре правноснажности пресуде, и тако се окривљени неће упутити на издржавање казне док пресуда не постане правноснажна. Изјављујући жалбу против решења којим се прихвата захтев за издржавање казне пре правноснажности, окривљени де *facto* одустаје од првобитног захтева.

У кривичнопроцесној теорији спорно је питање да ли жалба против ослобађајуће пресуде има суспензивно дејство? По једном схватању жалба против ослобађајуће пресуде нема суспензивно дејство, јер се ослобађајућа пресуда одмах извршава. Као аргументација овог става наводи се постојање законске обавезе суда да окривљеног пусти из притвора одмах по доношењу ослобађајуће пресуде (чл.353.ст.3 ЗКП). Исто тако, сматра се да би суспензивно дејство жалбе против ослобађајуће пресуде било на штету окривљеног. По другом схватању жалба против ослобађајуће пресуде има суспензивно дејство.³ Полазни основ овог става је да треба разликовати **укидање притвора од извршења пресуде**. Притвор је мера за обезбеђење присуства окривљеног у кривичном поступку коју одређује суд само ако су испуњени законом предвиђени услови према лицу за које постоји основана сумња да је извршило кривично дело. Укидањем притвора и пуштањем окривљеног на слободу не извршава се ослобађајућа пресуда, већ се само укида ова мера за обезбеђење присуства окривљеног због непостојања законског основа за њено даље трајање. Осим тога, основана сумња да је притворено лице извршило кривично дело била је довољна за покретање истраге и одређивање притвора, али не и за даље опстајање ове мере, јер је дерогирана одлуком суда донетом на главном претресу којом је окривљени ослобођен од оптужбе, а та одлука се заснива на вишем степену извесности о одлучним чињеницама - истини.

Ако би се прихватило становиште да се укидањем притвора извршава пресуда, консеквентно изведен став био би да се укидањем притвора пре правноснажности пресуде којом се окривљени ослобађа од казне и пресуде којом се оптужба одбија (осим ако је донета због ненадлежности суда) извршавају и ове пресуде, па ни жалбе против ових пресуда не би имале суспензивно дејство. Међутим, у теорији кривичног процесног права нема спора о суспензивном дејству жалбе против пресуде којом се окривљени ослобађа од казне и против пресуде којом се оптужба одбија.

Потврду за став да и жалба против ослобађајуће пресуде има суспен-

3 Др Тихомир Васиљевић, Систем кривичног процесног права СФРЈ, Београд, 1981, стр.593.

живно дејство налазимо и у одредби да се одлука о трошковима кривичног поступка садржана у ослобађајућој пресуди не може извршити док пресуда не постане правноснажна (ова одлука једина у ослобађајућој пресуди има реалну садржину за извршење). О судбини изјављене жалбе, као и нападне пресуде мериторно одлучује виши суд, па је зато жалба деволутивни правни лек. Друго значајно питање у вези са изјављивањем жалбе је одређивање круга лица која могу изјављивати жалбе-субјеката жалбе.

II СУБЈЕКТИ ЖАЛБЕ

Лица овлашћена за изјављивање жалбе предвиђена су у члану 360. Закона о кривичном поступку. Из одредаба овог члана произилази да субјекти жалбе могу бити: кривичнопроцесне странке тј. овлашћени тужилац и окривљени, бранилац окривљеног, оштећени, законски заступник оштећеног, лице чији је предмет одузет и правно лице коме је изречено одузимање имовинске користи. У корист окривљеног жалбу могу изјавити брачни друг, сродник по крви у правној линији, усвојилац, усвојеник, брат, сестра и хранилац.

1. Жалба овлашћеног тужиоца

Својство овлашћеног тужиоца а тиме и субјекта жалбе имају јавни тужилац, оштећени као супсидијарни тужилац и приватни тужилац.

Јавни тужилац је овлашћени тужилац за кривична дела за која се гони по службеној дужности. Изјављујући правне лекове јавни тужилац штити друштвене интересе. Поред својстава кривичнопроцесне странке јавни тужилац је и државни орган, па због тога има специфичан положај у кривичном поступку. Као државни орган он је дужан да сходно начелу утврђивања истине указује на чињенице које терете окривљеног али и на оне које иду у корист окривљеног. У посматраном узорку жалбе јавног тужиоца чине 34,62% изјављених жалби на пресуде Општинског суда у Нишу у току 1989. године. (О успешности жалби јавног тужиоца и осталих субјеката жалбе у односу на преиначење или укидање првостепених пресуда биће више речи при презентацији резултата истраживања). Јавни тужилац може изјавити жалбу и у корист окривљеног, независно од воље окривљеног, увек када оцени да је то потребно ради заштите друштвених интереса. Јавни тужилац може изјавити жалбу у корист окривљеног и кад у поступку није учествовао као овлашћени тужилац.⁴ У посматраном узорку запажено је да је јавни тужилац изјавио жалбу у корист окривљеног кога је оптужни акт приватног тужиоца теретио за извршење кривичног дела из групе кривичних дела против части и угледа. Изјављивањем жалбе против пресуде којом је изречена санкција окривљеном за извршење кривичног дела за које се гони по приватној тужби реализована је наведена законска могућност. У нашој предратној теорији било је мишљења (Ј.Кулаш) да се овлашћењем јавног тужиоца да изјављује жалбе у корист окривљеног непотребно преферира окривљени, да се непотребно јавни тужилац оптерећује још једном обавезом, итд.⁵ Имајући у виду аргументе праксе, ова аргумен-

4 Др Тихомир Васиљевић, Др Момчило Грубач, Коментар закона о кривичном поступку, Београд, 1987, стр.603.

5 Према Мр Ивници Крамарићу, Другостепени кривични поступак, Нови Сад, 1985, стр.92 /докторска дисертација/

тација има основа. Поред тога, поставља се питање да ли се овим овлашћењем јавног тужиоца крши начело одвојености кривичнопроцесних функција, јер јавни тужилац жалбом у корист окривљеног врши и функцију одбране? Међутим, овим овлашћењем доследно се реализује процесни положај јавног тужиоца у току целог кривичног поступка. Процесни положај једног субјекта у поступку по жалби не може бити у нескладу са његовим укупним положајем у кривичном поступку у целини.

У теорији постоји несагласност у погледу питања да ли јавни тужилац може изјавити жалбу у корист окривљеног само због одлуке о имовинскоправном захтеву. По једном схватању које је присутније у пракси, на ово питање даје се потврдан одговор. Могућност изјављивања жалбе јавног тужиоца у корист окривљеног произлази из закона, па се сматра да се не може редуцирати број основа жалбе по којима се побијају пресуде. Пошто закон (чл.363.т.4) у основе жалбе убраја и одлуку о имовинскоправном захтеву, не види се разлог због чега јавни тужилац не би могао изјавити жалбу у корист окривљеног и само због одлуке о имовинскоправном захтеву. Осим тога, ова могућност јавног тужиоца консеквентно произлази из процесног положаја јавног тужиоца у кривичном поступку. Као државни орган, јавни тужилац је дужан да води рачуна о законитости пресуде, а та се обавеза односи и на одлуке о адхезионим питањима. Ово схватање се аргументује и тиме што јавни тужилац може подићи захтев за заштиту законитости и у погледу одлуке о имовинскоправном захтеву па према томе нема разлога да му се то право не призна у поступку по жалби.

У теорији⁶ је присутније супротно становиште. Законска могућност изјављивања жалбе јавног тужиоца у корист окривљеног не значи самим тим да се може изјавити жалба само у погледу одлуке о имовинскоправном захтеву. Ако се о имовинскоправном захтеву расправља у парничном поступку, тада не постоји могућност изјављивања жалбе јавног тужиоца, па се не види разлог зашто би имао то овлашћење у кривичном поступку. Протагонисти овог става обавезу јавног тужиоца да води рачуна о законитости пресуде виде само у односу на главну кривичну ствар. Законска одредба да се правноснажна пресуда у погледу одлуке о имовинскоправном захтеву може изменити само поводом захтева за заштиту законитости (а и неких других ванредних правних лекова) која је садржана у чл.111.ст.1 ЗКП, тумачи се као искључење могућности изјављивања жалбе јавног тужиоца само због одлуке о имовинскоправном захтеву.

Чини се да је друго схватање чињенично утемељени јер је садржина имовинскоправног захтева грађанскоправна и по правилу се решава у парничном поступку. Пошто не постоји законска могућност изјављивања жалбе јавног тужиоца због одлуке о имовинскоправном захтеву у парничном поступку, не би требало да постоји ни у кривичном поступку у коме је решење имовинскоправног захтева адхезионог карактера. Међутим, у појединим ситуацијама би се могло признати право јавном тужиоцу да изјави жалбу у корист окривљеног због одлуке о имовинскоправном захтеву. Ако би се оштећеном досудио имовинскоправни захтев иако је донета пресуда којом се оптужба одбија чиме је повређена одредба из чл.108.ст.3 ЗКП, а окривљени не изјави жалбу, треба омогућити јавном тужиоцу да захтева отклањање очите незаконитости.⁷

6 Др Тихомир Васиљевић, Систем кривичног процесног права СФРЈ, Београд, 1981, стр.568, оп.цит.

Оштећени као супсидијарни тужилац може побијати пресуде по свим основима. Ако оштећени не би имао својство супсидијарног тужиоца, могао би побијати само одлуку о трошковима кривичног поступка. Међутим, постоје два изузетка од овог правила, када оштећени може побијати пресуду по свим основима. Ако се кривични поступак води по захтеву оштећеног као тужиоца, а јавни тужилац преузме заступање оптужбе до краја главног претреса, тада оштећени може побијати пресуду по свим основима. Други изузетак је предвиђен одредбама о скраћеном поступку пред општинским судом. Пошто се у скраћеном поступку претрес може одржати и без присуства јавног тужиоца (чл.442. ЗКП), оштећени у том случају може изјавити жалбу уместо јавног тужиоца. У посматраном узорку жалбе оштећеног као тужиоца чине 1,59% укупно изјављених жалби.

Приватни тужилац је овлашћени тужилац (самим тим и субјект жалбе) за кривична дела за која се гони по приватној тужби. То су она кривична дела која су као таква означена у посебном делу Кривичног закона, код којих је степен друштвене опасности мали и чијим извршењем долази до повреде или угрожавања личних права и интереса непосредно оштећеног лица. У посматраном узорку жалбе приватног тужиоца чине 14,51% укупно изјављених жалби.

2. Жалба окривљеног

Окривљени као субјект жалбе има непосредни правни интерес да изјављивањем жалби побија првостепене пресуде. Тај интерес је највидљивији када су у питању осуђујуће пресуде. Осуђујућом пресудом се окривљени оглашава кривима и изриче се кривична санкција чијим извршењем се одузимају или ограничавају одређена права и слободе окривљеног односно осуђеног лица. У законом предвиђеним случајевима суд може донети пресуду којом се окривљени оглашава кривима, али се ослобађа од казне. Овом подврстом осуђујуће пресуде не ограничавају се права окривљеног, јер се казна не извршава, али се окривљени сматра осуђиваним лицем и евентуалним поновним извршењем кривичног дела биће у положају рецидивисте. Постоји дакле, правни интерес окривљеног да жалбом побија и ову пресуду у настојању да суд правног лека донесе ослобађајућу пресуду. Окривљени може имати интереса да напада и пресуду којом се оптужба одбија. На пример, у интересу окривљеног је да ова пресуда буде донета због тога што је за исто дело већ донета ослобађајућа пресуда, а не због одустанка овлашћеног тужиоца од оптужбе у току трајања главног претреса.

Једно од спорних питања је да ли постоји могућност изјављивања жалбе окривљеног против ослобађајуће пресуде.

Неспорно је, да је недозвољено изјављивање жалбе окривљеног којом се предлаже доношење осуђујуће пресуде уместо донете ослобађајуће. Међутим, спорно је питање да ли окривљени може побијати ослобађајућу пресуду незадовољан основима односно разлозима ослобођења од оптужбе наведеним у образложењу пресуде. По једном схватању не постоји могућност побијања ослобађајуће пресуде жалбом окривљеног само због основа ослобођења. Жалба окривљеног којом настоји постићи ослобођење од оптужбе по повољнијем основу је у супротности са законским решењима према којима се жалбом може побијати само диспозитив пресуде. Поби-

7 Војислав Ђурђић, Жалба на пресуду првостепеног суда у кривичном поступку, Ниш, 1981, стр.32 /магистарски рад/

јање разлога је могуће само као средство за побијање диспозитива, што у овој ситуацији није случај. Потпору овог става чини и постојање само моралног интереса окривљеног да буде ослобођен по другом основу а не и правног интереса који је потребан да би се побијала пресуда. Осим тога, у неким ситуацијама жалба окривљеног против ослобађајуће пресуде била би оправдана а у неким не, па је једнообразност у регулисању решења овог питања немогућа.

У неким законодавствима, (Румуније, РСФСР) *explicite* је предвиђена могућност изјављивања жалбе окривљеног само због основа ослобађања, док је став немачке и аустријске теорије и судске праксе негативан у погледу ове могућности.

По другом схватању постоји могућност изјављивања жалбе окривљеног против ослобађајуће пресуде иако се побија само основ ослобођења од оптужбе. Грубиша истиче да окривљени нападајући разлоге пресуде напада целину пресуде, а самим тим и диспозитив, јер диспозитив треба да садржи и законске одредбе по којима се окривљени ослобађа, па је у том случају основ ослобођења од оптужбе саставни део диспозитива.¹⁰

Начелно сматрамо да не постоји могућност изјављивања жалбе окривљеног против ослобађајуће пресуде јер би то било у супротности са интенцијом законодавца да правни лекови могу бити усмерени на побијање диспозитива а не за побијање основа и разлога пресуде. Међутим, могућност изјављивања жалбе окривљеног против ослобађајуће пресуде донете због непостојања кривичне одговорности окривљеног услед *неурачунљивости* треба прецизирати у закону, за шта пледира Васиљевић. Утврђивање *неурачунљивости* уз постојање опасности по околину која се утврђује у посебном поступку може бити основ за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи, која као и казна ограничава права и слободе окривљеног. Зато може постојати и правни интерес окривљеног за побијање основа и разлога ослобођења од оптужбе.

Жалбу у корист окривљеног може изјавити и његов бранилац. Бранилац не може изјавити жалбу против воље окривљеног изузев ако је изречена смртна казна. У корист окривљеног жалбу могу изјавити и брачни друг и најближи крвни и грађански сродници окривљеног. Ова лица могу изјавити жалбу противно вољи окривљеног само ако је изречена смртна казна или ако је окривљени малолетно лице. У посматраном узорку нису запажене жалбе браниоца (мада се из списка види да су браниоци најчешће аутори жалби окривљеног) нити лица из чл.360.ст.2 ЗКП.

Лице чији је предмет одузет и правно лице коме је изречено одузимање имовинске користи могу побијати пресуду само у оквиру свог непосредног правног интереса.

Успешност побијања првостепених пресуда појединих жалилаца сагледана је на основу резултата истраживања о одлукама суда правног лека у односу на субјекте жалбе.

Однос је сагледаван на основу података из уписника Окружног суда у Нишу (види табелу бр.1.). Највећи број одлука суда правног лека чине

8 Др Тихомир Васиљевић, Систем кривичног процесног права СФРЈ, Београд, 1981, стр.563, оп. цит.

9 Мр Ивица Крамарић, Другостепени кривични поступак, Нови Сад, 1985, стр.96 /докторска дисертација/, оп.цит.

10 Ибид.

одлуке да се жалба одбија као неоснована а пресуда потврђује и оне су епилог највећег броја изјављених жалби свих субјеката (61,16%). Најмањи постотак ових одлука је код одлука донетих по жалби јавног тужиоца (40,08%). Знатно је већи број одбијених жалби приватног тужиоца (61,5%) чиме су првостепене пресуде потврђене. Имајући у виду да се приватни тужилац приликом изјављивања жалби (уосталом као и при подношењу приватне тужбе) руководи личним интересима и сопственом проценом угрожености тих интереса радњама окривљеног разумљива је релативна неуспешност настојања приватног тужиоца да жалбом побие првостепене пресуде. За разлику од приватног тужиоца, запажа се успешност настојања оштећеног као супсидијарног тужиоца да изјављеном жалбом сопственом иницијативом заштити свој а посредно и друштвени интерес. Висок постотак неоснованих жалби окривљеног може се објаснити правном необавезношћу да у кривичном поступку износи истините чињенице, па су окривљени изјављивали и жалбе које нису довољно чињенично и правно утемељене. Наравно одбијене су и жалбе које су добро чињенично и правно засновано, али су чињенице изнете од других субјеката имале јачу доказну снагу. Одлуке суда правног лека да се жалба уважи и пресуда укине, а предмет врати првостепеном суду на поновно суђење представљају 20,07% донетих одлука по жалби. Овакав епилог пред судом правног лека је добило 22,74% жалби јавног тужиоца, 18,23% жалби окривљеног, 18,34% жалби приватног тужиоца и 1/3 жалби оштећеног као супсидијарног тужиоца. По жалбама јавног тужиоца донето је 29,61% одлука да се жалба уважи и пресуда преиначи, а иста одлука донета је по 20,08% жалби окривљеног а и 20,18% жалби приватног тужиоца имало је исти епилог.

Таб.1

ОДЛУКЕ СУДА ПРАВНОГ ЛЕКА У ОДНОСУ НА СУБЈЕКТЕ ЖАЛБЕ

жалбу изјавио	број изјављених жалби	одбачене жалбе	жалба се одбија а пресуда потврђује	жалба се уважава и пресуда укида	жалба се уважава пресуда преиначава	укупан број побижаних пресуда
јавни тужилац	260	14	97	55	94	167
оштећени као с. тужил.	12	-	5	4	3	12
приватни тужилац	109	-	67	20	22	83
окривљени	488	10	291	89	98	476
јав. туж. и окрив.	93	6	33	26	28	93
пр. тужилац и окрив.	26	-	18	1	7	26
укупно	888	30	531	195	132	751

Од укупно 1979 пресуда које је у кривичном поступку донео Општински суд у Нишу у току 1989. године, 751 је нападнута жалбама. Имајући у

виду интенцију законодавца да ширем кругу лица која имају правни интерес омогући побијање пресуда жалбом, могућност поновног испитивања правних као и чињеничних недостатака, погодности проистекле институцијом забране "reformatio in peius", релативно мали број првостепених пресуда је побијен жалбама (37,94%). То је с једне стране потврда валидности спроведеног доказног поступка као и доследне примене закона од стране суда, тако да је сужен мањеверски простор потенцијалним жалиоцима, а с друге стране резултат великог броја изречених новчаних казни и условних осуда. Извршењем ових санкција не ограничавају се у значајнијој мери права окривљеног, може се пружити сатисфакција приватном тужиоцу као и остварење сврхе кажњавања, тако да већи део првостепених пресуда није нападнут жалбом.

3. Основи жалбе

Основи жалбе представљају групе недостатака које имају или могу имати утицаја на доношење законите и правилне пресуде. Недостаци због којих се пресуда може побијати жалбом могу бити чињенични и правни. Чињенични недостаци произилазе из грешака и неправилности које настају приликом утврђивања чињеничног стања. Правни недостаци настају погрешним подвођењем под одговарајуће норме Кривичног закона већ утврђеног чињеничног стања, неправилностима приликом одвијања главног кривичног поступка као и грешкама при доношењу одлуке о кривичној ствари и другим питањима о којима се одлучује у кривичном поступку.

Жалбом као потпуним правним леком, пресуда се може побијати како због чињеничних тако и због правних недостатака. Закон о кривичном поступку (чл.363) предвиђа четири групе основа за побијање пресуда: битне повреде одредаба кривичног поступка, повреде кривичног закона, погрешно или непотпуно утврђено чињенично стање и неправилна одлука о кривичним санкцијама, имовинскоправним захтевима, као и погрешна одлука о објављивању пресуде путем штампе, радија или телевизије.

Таб.2

ОСНОВИ ЖАЛБЕ У ОДНОСУ НА ВРСТЕ КРИВИЧНИХ ДЕЛА (узорак Општинског суда)

кривич. дела против	погрешно или непотпуно утврђено ч. стање	битне повреде одредаба крив. поступка	повреде кривичног закона	непр. одлука о санкцијама
живота и тела	41	27	11	24
безб. ј. саобраћаја	23	16	6	19
части и угледа	46	31	12	35
имовине	20	16	3	23
ј. реда и пр. саоб.	4	3	1	5
службене дужности	21	17	4	24
привреде	6	4	2	4

Презентирани резултати истраживања о основима жалбе у односу на врсте (групе) кривичних дела добијени на основу података из уписника Окружног суда показују да не постоји битна разлика у основима жалбе по којима су побијане првостепене пресуде с обзиром на врсте утужених кривичних дела. Потребно је истаћи да уписник садржи основе само код одлука којим су жалбе уважене а пресуде укинуте. Услед тога могу се сагледати основи жалбе на основу одлука суда правног лека. Основи које су наводили жалиоци а који су сагледани на основу непосредног увида у списе Општинског суда презентирани су у табели 3.

Таб.3.

ОСНОВИ ЖАЛБЕ У ОДНОСУ НА ВРСТЕ КРИВИЧНИХ ДЕЛА
(подаци из уписника Окружног суда)

кривична дела против	погрешно или непотпуно утврђено чињ. стање	битне повреде одредаба кривич. поступка	повреде кривичног закона	неправ. одлука о санкцијама
живота и тела	7	4	3	10
безб. ј. саобраћаја	18	18	1	41
части и угледа	9	6	4	13
имовине	7	19	2	34
ј. реда и пр. саоб.	5	7	-	16
службене дужности	9	12	1	35
привреде	11	7	1	2

Уочава се да су жалиоци најчешће истицали погрешно или непотпуно утврђено чињенично стање као основ жалбе. Знајући да је чињенично стање фундамент пресуде, оспоравана је чињенична заснованост пресуде и онда када је она очигледна. Окривљени и приватни тужилац су у жалбама најчешће наводили све групе основа. Основи по којима су донете одлуке о уважавању жалбе и укидању првостепених пресуда а предмети враћени на поновно суђење, указују да и битне повреде одредаба кривичног поступка подједнако доприносе побијању пресуда иако су у жалбама ређе истицане од погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања. Повреде кривичног закона и повреде из чл.363. ст.1. т.4. нису у довољној мери сагледане због ограничења произашлих из непотпуних података добијених из извора података за истраживање.

ЗАКЉУЧАК

Интенција законодавца да субјектима жалбе омогући да сопственом иницијативом побијају првостепене пресуде због чињеничних и правних недостатака на којима се она заснива, доприноси учвршћивању законитости и потпунијој заштити људских права.

Сагледавајући практичну реализацију права на изјављивање жалбе

обављеним истраживањем, нису примећена одступања од законских норми.

Анализом законских одредаба које регулишу изјављивање жалбе, дошло се до закључка да се може подржати став да *de lege ferenda* треба изричито предвидети могућност изјављивања жалбе окривљеног против ослобађајуће пресуде ако је она донета због неурачунљивости учиниоца кривичног дела односно окривљеног, чиме би се онемогућила ограничења права окривљеног проистекла из евентуално изречене мере безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи.

ИЗЪЯВЛЕНИЕ ЖАЛОБЫ

- Резюме -

Автор исследует проблемы понятия жалобы, субъекты и основы жалобы.

Изъявлением жалобы субъекты жалобы настаивают "уверить" суд против меры что первостепенное решение суда не законное и не правильное и его надо изменить или отменить. Законные решения дадут возможность больше числу лиц уместив правовой интерес личной инициативой опровергать первостепенные решения суда.

Успешность опровержения первостепенных решений суда отдельных жалобщиков рассмотрена на основе проведенного исследования. Результатом исследования является факт что общественный обвинитель добился успеха в опровержении первостепенных решений суда.

Суд юридического вмешательства решает о обоснованности жалобы исследованием фактов и юридической обоснованности первостепенного решения суда. Этим решается ее судьба. Основы жалобы как группы недостатков которые имеют или могут иметь влияния на принятие законного и правильного решения суда.

Результаты исследования образца указывают на повреждение статьи уголовного дела и ошибочного или неполного утверждения фактов. Жалобщики чаще всего подчеркивали ошибочное или неполное утверждение фактического положения как основу жалобы.

ПРИКАЗИ И БЕЛЕШКЕ

